

YOKSUL

Akçakışla'lı halk ozanı Mustafa SOYLU

2020

Derleyen: Deniz Karakurt

Ozan “Yoksul” kimdir?

Asıl adı Mustafa Soylu'dur. Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı Akçakışla köyünde 1941 yılında doğmuştur. İlkokul mezunudur. 1964 yılında askere gitmiştir. Askerlik görevini bitirdikten sonra, önce İzmir'de sonra da İstanbul'da inşaatlarda çalışmıştır. Daha sonra köyüne dönmüş ve, 1968 yılında evlenmiştir. Eşinin adı Melahat'dır. İki kız bir erkek çocuğu bulunmaktadır.

“Yoksul” mahlasını kullanmaktadır. İlk şiirini 1967 yılında yazdığı bilinmektedir. Şiire yönelmesinde yine bir halk ozanı olan babası Halil Soylu'nun etkisi vardır. Şiirlerini deftere de yazarak kaydetmiştir. Genellikle doğa olayları, köy yaşamı, çektiği çileler, yoksulluk, başından geçen olaylar üzerine şiirler yazmaktadır. Yayımlanan bir kitabı yoktur. Yılda bir kez düzenlenen Akçakışla köyü Karlıyurt yaylası şenliklerine katılarak şiirlerini okumaktadır.

Fatma Ahsen Turan tarafından yayına hazırlanan *Sazın ve Sözün Sultanları Yaşayan Halk Şairleri* adlı kitabın 10. Cildinde kendisine yer verilmiştir (Sayfa: 318-320, Ankara, Gazi Kitabevi). Ayrıca Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (Ahmet Yesevi Üniversitesi) veritabanında kendisine yer verilmiştir.

Kendi sözleriyle kendisini kısaca şu şekilde tanıtmaktadır:

“Yoksul Soylu ayıtır...

Şarkışla'nın Akçakışla nahiyesinde ikamet etmekteyim. 1941 yılında dünyaya gelmişim. Yalnız Askerliğe 1944'lü olarak gittim. İki kızım bir oğlum var onlar evli.”

Not: Askerliğe 1944'lülerle beraber gittiğini belirttiğine göre nüfusa üç yıl geç kaydedildiği anlaşılmaktadır.

Babası Halil Soylu

1902 yılında Akçakışla'da dünyaya gelmiştir. Ağabeyi Muharrem Rus harbinde 8 yıl esir kalmıştır; döndükten sonra ise esaret altında iken çektiği eziyet nedeniyle yatalak olmuştur. Ağabeyinin bu durumundan dolayı Halil, ailesinin geçimini erken yaşta üzerine almak zorunda kalmıştır. Okula gidememiştir. Yine de kendi çabaları ile hem Arap alfabesi hem de Latin alfabesi ile okumayı öğrenmiştir. 1924 yılında askere gitmiş ve Elazığ'da görevini tamamlamıştır. Yaptığı tek evlilikten -bazıları ikiz olan- 10'dan fazla çocuğu doğsa da kimileri daha doğar doğmaz kimileri de bebekken ölmüşlerdir. Hayatta kalan beş oğlu ile bir kızı vardır. Eşi Elif genç yaşta vefat etmiş ancak kendisi tekrar evlenmemiştir. Ekonomik anlamda çok sıkıntı çekmiştir. 1927-1929 yılları arasında TCDD'de çalışmıştır, daha sonraki yıllarda ise duvar ustalığı ve doğrama ustalığı yaparak geçimini sağlamıştır. Köyündeki pek çok evi (özellikle kerpiç evleri) o yapmış veya duvarlarını örmüştür. Bu evlerin bir kısmında çatı tahtalarında adı ve yaptığı tarih kazılıdır. 1937-1938 yılları arasında ise ihtiyatlı olarak askere çağırılmıştır. Ayağı yıllar süren aralıklarla aynı yerden üç kez kırıldığı için hafif aksak yürümüştür. 01 Şubat 1986 tarihinde kanser nedeniyle vefat etmiştir.

Halil Soylu türküler söyleyerek ve halk hikâyeleri anlatarak halk edebiyatına başlamıştır. Doğaçlama anlatma yeteneği oldukça yüksektir. Saz çalamayan halk ozanları arasındadır. “Çoğu şairin gönlünde bir yosma yatar; benimkinde çakal bile yatmıyor” diyerek sanatında aşkın çok fazla önemli olmadığını ifade etmiştir. Şiirlerini yazıya geçirmemiştir, ancak güçlü hafızası sayesinde yaşarken hepsini aklında tutmuştur. Saz çalamasa da şiirleri, türküleri andırmaktadır. Herhangi bir ustası olmamıştır. Yalnızca tanışma fırsatı da bulduğu Âşık Veysel Şatıroğlu'ndan çok etkilendiği bilinmektedir. İrticaldeki başarısını Veysel'in de takdir ettiği söylenir. Şiirlerinde gündelik hayatı konu edinir, çoğu dertlenmedir. Şiir tekniğine hakimiyeti vardır ve dörtlükler halinde 11'li hece ölçüsünü yeğlemiştir. Pek çok şiiri nakaratlıdır. Halil Soylu kendisi ile yapılan bir görüşmede bade içip içmediği sorulduğunda; “Ben bade filan içmedim, beni derdim ağlattı, derdim söyletti.” diyerek âşıklığa başlayış sebebini izah etmiştir. Bugüne kadar yazıya geçirilerek korunabilmiş yalnızca üç şiiri bulunmaktadır. Ayrıca oğlu Mustafa Soylu bir atın ayağını kırdıktan sonra kaçarak İzmir'e gittiğinde yanında çalıştığı inşaat sahibine gönderdiği ve oğluna hitaben serzenişle yazdığı sesleniş tarzındaki bir şiir de şu şekildedir.

OĞLUMA

Atansam oğlum gel de tut sözümü
Kara günde geçirme yaz baharı
Tahmil edip sen okursan yazımı
Tez gel oğlum yollarını gözlerim

Kaçırmaktır istememin çabası
Ah alanın kabul olmaz tövbesi
Anasız evlada ne yapar babası
Tez gel oğlum yollarını beklerim

Yusuf'un ateşi Yakub'a düştü
Yaş kemale erdi fırsatlar geçti
Çok çileler çektim bu baştan aştı
Tez gel oğlum yollarını gözlerim

(11'li hece ölçüsü)

Açıklama: Burada köy dışına çalışmaya giden oğlunu geri çağıran halk ozanının mektubunu alan inşaat sahibi Mustafa Soylu'ya babasını yanına getirmesini ya da geri köyüne dönmesini söyler. Bunun üzerine Mustafa Soylu bu işi bırakarak İstanbul'a gider. (*İstemez: kıskanç, çekemez, birinin varlığını orada istemeyen kişi.*)

YOKSUL SOYLU

ŐİRLER

GURBETE GİDİŞ

Yine kısmet kalktı gurbet eline
Ne güç bağlar beni ne de bir kuvvet
Ayrılık acısı düştü sineme
Ne güç bağlar beni nede bir kuvvet

Yoksulluk halından bıktım usandım
Yorgan simit yapıp sırtıma sardım
Ayrılık şerbetin içtim de kandım
Ne güç bağlar beni ne de bir kuvvet

Kısmetimiz böyle yazmış Yaradan
Yoksulluk halını kaldır aradan
Yine nasip kalktı yoksul sıladan
Ne güç bağlar beni nede bir kuvvet

Yavrular küçücük haldan bilmiyor
Soğan ekme yedim onlar yemiyor
Şu başımda kara duman dönüyor
Ne güç bağlar beni nede bir kuvvet

Üç adım atarım biri geriye
Sordular yolculuk yine nereye
Önü geldi çattı şu zemheriye
Ne güç bağlar beni nede bir kuvvet

Ahbaplık da yoksulluğu sevmiyor
Zengin olan muhabbete doymuyor
Şu yoksulluk yuvamızda koymuyor
Ne güç bağlar beni nede bir kuvvet

Yoksul Soylu derki bana gülenler
Zengin hatırı sayar hep yılanlar
Gurbet görünüyor sözden alanlar
Ne güç bağlar beni nede bir kuvvet

(11'li hece ölçüsü)

Açıklama: 1986 yılında zemheride köyden çıkıp Mersin'e gidişinde yazmıştır. Sarıp bağladığı yorganını da sırtına alarak Şarkışla'ya gitmiş oradan Mersin aracına binmiş.

SİTEM

Biraz kül biraz duman
Aman ha gönlüm aman
Ayrılamam ben senden
Gönül dinlemez ferman

Çalı üstünde çalı
Yar başlığın pahalı
Zindan oldu günlerim
Ben gurbete çıkalı

Seni gelin ettiler
Kâbus gördüğüm günler
Aylar yıllar geçmez ki
Bilmem ki yârin kimler

Baban insafa gelse
Yar seni bana verse
Bir canım var veririm
Yeter ki evet dese

Çok çalışmak çabamız
Yaşlı kadı obamız
İnşallah kavuşuruz
Gayret etse babamız

Gözlerim görmez oldu
Gönlüm ateşle doldu
Kırık gönül sazına
Küsüyor Yoksul Soylu

(7'li hece ölçüsü)

YETMİŞLERDEN ÖNCE KÖYÜMÜZ

Köyümüzü eskiden
Kazma vurup kazmışlar
Bir araya toplanıp
Akçakışla yazmışlar

Çok eskiden nahiye
İki bin nüfusumuz
Kaldırak boşa akar
Kâfi gelmez suyumuz

Elektrik suyumuz
Kazaya yok yolumuz
On üç hocalık kadro
Hiç yoktur okulumuz

Sağlık ocağı açtık
İlk yardım hastamıza
Mektuplar ulaşmıyor
Bir ayda postamıza

Köprümüz bizim yoktur
Kaldırak'tan geçmeye
İki bin nüfusumuz
Suyumuz yok içmeye

İlkokulu ortayı
Liseyi de kursaydık
Maarife ulaşmaya
Şu yarayı sarsaydık

Çalışalım kardaşlar
Köyümüze bakmaya
Yol, su ve elektrik
Köyü aydınlatmaya

Almanya da işçiler
Çalışıp birleşelim
Hor bakmayın toprağa
Toprakla güreşelim

Yoksul Soylu köyümüz
Topraktandır evimiz
Fikirce hep birleşsek
Kalkınsaydı köyümüz

(7'li hece ölçüsü)

KALDIRAK ÇAYI

-1957 senesinde gelen sel-

Karanlık dereye duman çöküyor
Sel yürüdü her tarafı yıkıyor
Karaözü kaşaltından bakıyor
Yine coşup gelir Kaldırak özü

Evcî'nin altından sakın geçiyor
Kızılkabur'a doğru kanat açıyor
Kaleyi, Kavağı yıkıp geçiyor
Yine coşup gelir Kaldırak özü

Beserek'le, Beyyurdu'nun yelinden
Kale-Kavak ah çekiyor derinden
Alaman'ın yeri yüksek serinden
Yine coşup gelir Kaldırak özü

Her bir tarafa kolların dağılmış
Beserek'ten berisine yayılmış
Alaman'dan selin sesi duyulmuş
Yine coşup gelir Kaldırak özü

Ağkaya'da yel boyuna dolanır
Koyun kuzu pınarından sulanır
Sel gelince kanlı dere bulanır
Yine coşup gelir Kaldırak özü

Büyük yayla bir çökseğe kurulmuş
Sayıca'dan baktım Tolu görülmüş
Ağaçlar sökülüp gübren yürümüş
Yine coşup gelir Kaldırak özü

Yüksek yaylasına şimşek çakıyor
Dereler coşmuş hep seller akıyor
Faraş küsmüş bir kenardan bakıyor
Yine coşup gelir Kaldırak özü

Köylerin hepsi yukardan izlerken
Hızarın suyuna kanat açarken
Tekkenin altından hızla geçerken
Yine coşup gelir Kaldırak özü

Karlıyurt yaylaya duman çöküyor
Sel yürümüş her tarafı yıkıyor
Acidere de bu yana bakıyor
Yine coşup gelir Kaldırak özü

İki boğaz Alaman'da birleşir
İkisi de birbiriyle güreşir
Selin sesi köyümüze ulaşır
Yine coşup gelir Kaldırak özü

Bu boğazda çok değirmen döndürdün
Un öğütüp müşteriye güldürün
Aradan muhabbeti de kaldırdın
Yine coşup gelir Kaldırak özü

Hiç görülmemiş bir felaket oldu
Köprümüzü yıktı okula doldu
Ne olduysa Akçakışla'ya oldu
Yine coşup gelir Kaldırak özü

Sel toplanıp da Bozkurt'a varınca
Son durak Kızılırmak olunca
Yoksul Soylu yaşlı halde kalınca
Muradına erdin Kaldırak özü

(11'li hece ölçüsü, kavuştakların 12'li "Yine coştı geliyor Kaldırak özü" biçimine de farklı yerlerdeki okuyuşlarında rastlanmaktadır.)

Açıklama: Akçakışla'nın tam ortasından akan Kaldırak özünde her yıl bir kaç sel gelir ama seviye bir iki metre yükselir. Bahsedilen olayda ise 1957 yılında gelen selde yukarıdaki Alaman köyünden Akçakışla'ya bir atlı gönderilerek haber verilmek istenir ama sel haberciden önce ulaşır köye. Gürültüsü dakikalar önce duyulur. Köyün ortasındaki tahta köprüyü yok eder. Evlerin çatılarına kadar yükselir. İnsanlar çatılara çıkar kurtulmak için. Hayvanlar telef olur. Çatı hezenlerini (insan gövdesi kalınlığında ağaçlar) kilometrelerce aşağıda, hatta Bozkurt köyünde bulunduğunu söyleyenler var. Şiirde pek çok yer adı bulunur. *Faraş, Kale, Kavak, Alaman, Bozkurt, Yahyalı, Beyyurdu* köy adlarıdır. (Çöksek: *Etrafı dağlarla, tepelerle kapalı kuytu, çukurluk bölge.*)

HOCA'YA

Bir insan birine bir şiir yazarsa
Dokunup da gönüller kırmasın ha
Taze yürümüş şıvga dalı gibi
Basınca dalların kırılmasın ha

Hocaysan sen, miracında engin dur
Vaazın şakaya karışmasın ha
Sükûtu insanın en makbulüdür
Döğüşte ayağın alışmasın ha

Yoksul Soylu yazar Zeynel Sarı'ya
Okunup incinip darılmasın ha
Sen benimle varamazsın yarıya
Çırpınıp kanadın yorulmasın ha

(11'li hece ölçüsü)

TURNALAR

Turnaları gördüm Şarkışla'nın düzündə
İlkbahar aylarında Mart'ın da yazında
Bu gece dinlenin Turna dağın yüzünde
Kalkınca Kızılırmağa inin turnalar

Savran'dan sallanıp Kızılırmağa varın
Sonra Kaldırak çayını Bozkurt'tan sorun
Akçakışla'nın gölünde bir gece kalın
Burdan de herkese selam salın Turnalar

Akçakışla'nın bendinde gölünde yüzün
Elele tutuşup oralarda gezinin
Yine efkar geldi doluyor iki gözüm
Kalkın Alaman'a doğru uçun turnalar

Alaman'dan aşıp darboğaza girince
Kala'yı da geçip Kürt köyüne varınca
Otluk altından Kızılkabur'a dönünce
Evcı'ye doğru süzölüp uçun turnalar

Yazılıtaş Mezere'nin altı düz olur
Oralarda boran olur, duman sis olur
Bozüyüğün gölü güzel olur hoş olur
Oradan madene doğru uçun turnalar

Bozüyük'ten Çatalalan'ı da aşınca
Üçoluğa varıp sonra yorgun düşünce
Usul usul Culfalı'yı aşıp geçince
Akdağ'a doğru çabuktan inin turnalar

Sürüyle madenin dağını hızlı aşın
Saraykent'in altından da sessizden geçin
Sorgun'a doğru salınıp bir kanat açın
Dinlenip Çallık'ta gece kalın turnalar

Aldı buradan turnaları Yoksul Soylu
Şarkışla'dan sürdürdü Akdağ'dan yana doğru
Oradan da varıp gidin Yozgat'a doğru
Benden de herkese selam sunun Turnalar

(13'lü hece ölçüsü)

Açıklama: Şiirde pek çok yer ve köy adı bulunmaktadır.

KÖYÜM

İlim Sivas benim, ilçem Şarkışla
Köyüm nahiye adı Akçakışla
Yazın yaylası var kışınsa kışla
İşte böyle bir köyün hayranıyım ben

Bir boğazın üzerine kurulmuş
Ufak dağın eteğine sarılmış
Lale sümbül, menevşeye bürünmüş
İşte böyle bir köyün hayranıyım ben

Alt yanını Kızılırmak bağlamış
Kaldırak özü coşup hep çağlamış
Gelinler kızlar şarkılar söylemiş
İşte böyle bir köyün hayranıyım ben

Elma, armut, vişne çiçek açınca
Her tarafa rayihalar saçınca
Koyunlar meleşip kuzu kaçınca
İşte böyle bir köyün hayranıyım ben

Kavağı söğüdü bol olur köyün
Kışları soğuktur yazları serin
Dünyayı dolaşsam köyümdür yerim
İşte böyle bir köyün hayranıyım ben

Çoban almış sürüsünü yürümüş
Kaval çalmış sesini yel götürmüş
Ağ kayadan öte yana aşırılmış
İşte böyle bir köyün hayranıyım ben

Yoksul Soylu der ki köyüme geldim
Eğlenip gurbette bir zaman kaldım
Yaralı sinemi burada sardım
İşte böyle bir köyün hayranıyım ben

(11'li hece ölçüsü, kavuştaklar 12'li)

Açıklama: Akçakışla (eskiden Ağcakışla) köyü Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlıdır. Köyün ortasından Kaldırak Özü adı verilen dere akmaktadır. Nahiye (bucak) olduğu için bağlı çevre köylerden daha büyüktür. Dağlık, ormanlık ve sulak bir bölgede yer almaktadır. Köyün adına da kaynak olan efsanede bahsi geçen Ağkayalar adı verilen dağ kitlesi köyün dışındadır. Efsaneye göre çobanın kavalının sesine giden genç kız dağdan suya düşerek ölmüştür.

EKİZ DOĞUŞUM

-1941 senesi-

Ben anamdan ekiz doğup
Şu Dünya'ya gelmeseydim
Zevki bana haram kılmış
Bu çileyi sürmeseydim

Derler yıl dokuz yüz kırkmiş
Yoksulluk bizleri yıkmış
İnek dana davar yokmuş
Şu dünyaya gelmeseydim

Tek şekerle büyüdüm de
Aklım yetmez yürüdüm de
Giysi yok ki olsun düğme
Bu dünyaya gelmeseydim

Ekizler bugün büyümüş
Yoksulluk tutup götürmüş
Onaltımda anam ölmüş
Bu dünyaya gelmeseydim

Anasız yuvada kaldık
Perperişan hep bağırdık
Keklikler gibi dağıldık
Şu dünyaya gelmeseydim

Biz de olduk artık baba
Bize düştü gayret çaba
Yoksul Soylu'ya merhaba
Bu dünyaya gelmeseydim

(8'li hece ölçüsü)

Açıklama: "Ekiz" sözcüğü Sivas/Şarkışla yöresinde "İkiz" kavramının farklı söylenişidir. Şairin bir ikiz kardeşi vardır ve yurtdışına çalışmaya gitmiş; Almanya'da ikamet etmiş, orada yaşamış ve ölmüştür. İkiz kardeşinin adı Abdülkadir'dir. Doğumdan sonra ikiz kardeşi daha sağlıklıdır. Ailesi tarafından kendisinin ise öleceği düşünülmüştür. Ozanın kendi anlatımı ile doğumdan sonra yaşananlar şöyledir: "Üç bardak sütün ikisini o içermiş, birini bana verirlermiş. Yine aynı böyle zayıf, sefalet içinde olduğum için ölecekse bu ölsün diye. Üç topak şekerin de ikisini onun sütüne birini benim sütüme koyarlarmış. Doktor gelince demiş ki annesine söyleyin buna da baksın. Bu ondan daha canlı olur."

AĞIT

Hızar çekiyordum kendi işimde
Ezrayıl gelmiş de döner peşimde
Kazaya uğradım bu genç yaşımda
Cenazem bacada kaldı der ağlar

N'ola çıkmayaydım merdiven senden
Ecel erişince kaçılmaz kandan
Ne kemlik gördün ki Şükrü sen benden
Sineme kamayı vurdun der ağlar

Kardandır yastığı buzdandır döşek
Beline bağlamış aldan bir kuşak
Yavrular yuvada kaldı bir uşak
İhtiyar bir deden kaldı der ağlar

Beni yatırdılar kanlı bacaya
Haber verin gelsin Veli Hoca'ya
Önümüz uğradı ayaz geceye
Tabutum bacada kaldı der ağlar

Hızar kalafata kaldı asılı
Kuruldu soframız nasip kesili
Söylemiyor Mahmut bize küsülü
Yoksul Soylu işitti söyler ağlar.

(11'li hece ölçüsü)

Açıklama: 1938 senesinde gerçekleşen olayı babasından duyduğu gibi anlatmaktadır. (Babası Halil Soylu da bir halk ozanıdır.) Ağıt Mahmut Yücel adlı kişiye yazılmıştır. Bir kavgayı ayırmak için araya girdiğinde bıçaklanarak ölmüştür. (Ezrayıl: Ölüm meleğini ifade eden "Azrail" kelimesinin Anadolu'daki farklı bir söyleyiş biçimidir.)

BÜLBÜL

-1967 yılında İstanbul'da-

Deniz kenarına çaltı kurulmuş
Orda gördüm bülbül güle darılmış
Ağlaya ağlaya artık yorulmuş
Nedir şu figanın feryadın bülbül

Bülbül söyle neden böyle çağrydın
Yolunmuş tüylerin, neden fağrydın
Benim gibi sıldandan mı ayrıldın
Nedir şu figanın feryadın bülbül

Söğüt dalları var gölün üstünde
Yap yuvanı bir yükseğe çık sen de
Her sabah seher vakti şakı sen de
Nedir şu figanın feryadın bülbül

Yoksul Soylu der ki, bülbülün zarı
Sılada bıraktım ben nazlı yâri
Geçti ömrüm, yol artık oldu yarı
Nedir şu figanın feryadın bülbül

(11'li hece ölçüsü)

Açıklama: İstanbul'da iplik fabrikasında çalıştığı dönemde yazmıştır. Sarıyer'den deniz kenarına inmiştir ve yalnızlık hissetmiştir. (*Fağrımak: İhtiyarlamak, dermansızlaşmak, bedensel rahatsızlıklar ortaya çıkmak.*)

YOKSULLUK

Yoksulluk sevdi beni
Tutup eli yakamda
Bıraksa kaçacağım
Acı talih arkamda

Benden başka bulmamış
Sevdiği hiçbir kişi
Akıl yetse güç yetmez
Yoksulluk yapmaz işi

Sanma ki zengin oldun
Bir çift öküz bir eşek
Çek burdan yükle göçü
İki yorgan bir döşek

Yoksul Soylu yoktur ki
Malımız davarımız
Hayat böyle sürerse
Çıkar bizim canımız

(7'li hece ölçüsü)

KARLIYURT YAYLASI

Yaylam senden ayrılamam
Her tarafın yeşil orman
Dertlere veriyor derman
Gidiyorum yaylam senden

Üstüne duman çöküyor
Turnaların ötüşüyor
Ağaçlar boyun büküyor
Gidiyorum yaylam senden

Obada atlar kışneşir
Koyun kuzular meleşir
Pehlivanların güreşir
Gidiyorum yaylam senden

Yaylada şölen kurulur
Davul zurna çift vurulur
Genç ihtiyar hep bulunur
Gidiyorum yaylam senden

Yoksul soylu yaylasından
Kim ayrılır anasından
Karlıyurt senin bağrından
Gidiyorum yaylam senden

(8'li hece ölçüsü)

Açıklama: Akçakışla'lılar her yıl topluca yaz aylarında köyden yaklaşık 30 km uzaklıktaki Karlıyurt Yaylası'na çıkarlar. Yol belirli bir noktadan sonra çok iyi olmadığı için araçla 45 dakika - bir saat sürmektedir. Bu geleneğin yaklaşık 250-300 yıldır sürdüğü tahmin edilmektedir. 30-40 yıl öncesine kadar kağnılar ve at arabaları ile gidilen yolda peşpeşe dizilmiş uzun bir göç katarı oluşmaktaydı. Ayrıca geçmişte çadırlar kurularak kalınan yaylada günümüzde küçük evler vardır. Hayvan sürüleri ise genelde bir kaç önceden yaylaya çıkarılmaktadır. Yaylaya çıkış dönemi köy halkına sesli ilanla bir hafta önce bildirilir ve Temmuz ayı içerisindeydir.

JANDARMA

Nokta dikip nöbet bekler
Bükülmez çelik bilekler
Çatal olur hep yürekler
Azimlisin sen Jandarma

Asayışı tüm koruyan
Çok çalışıp az yorulan
Siperleri de koruyan
Çok güçlüsün sen Jandarma

Komutanlar emir verir
Tüm askerler selam durur
Vatandaşa gurur verir
Sarsılmazsın sen Jandarma

Adaletin sağ kolusun
İçin duayla dolusun
Sen vatanın öz oğlusun
Bölünmezsın sen Jandarma

Kırmızı mavi nefteler
Gece gündüz nöbet bekler
Üstüne hizmet ekler
Sebatkarsın sen Jandarma

Jandarmanın büyük azmi
Yoksul Soylu böyle bildi
Vatanı için can verdi
Yıkılmazsın sen Jandarma

(8'li hece ölçüsü)

TILKI

- Afyon'lu İbrahim Çavuş'a-

Tilki bu kursu nerede gördün
Komando olup bacadan indin
Kümeste tavuk infazı verdin
Tilki dişlerini sökmeyim senin

Sıkı yönetim sana yaradı
Çünkü kimsede silah kalmadı
Çoluk çocuk hepsi de ağladı
Tilki kuyruğunu kesmeyim senin

Senin cezan idam, temyiz yoktur
Raporu sağlam tutarsa doktor
Tavuklar bir yanda başı yoktur
Tilki dişlerini sökmeyim senin

Nasıl besleyip nasıl büyüttüm
Sinsiden nöbetçiyi uyuttun
Yediğim yumurtaydı, kuruttun
Tilki kuyruğunu kesmeyim senin

Telefonla Yüzbaşı'ya bildir
Şarkışla'dan müfrezeyi kaldır
Arayıp da şu tilkiyi buldur
Tilki dişlerini sökmeyim senin

Beş jandarma bir çavuş atlattın
Kümeste tavukları apardın
Rüyamda beni birden hoplattın
Tilki kuyruğunu kesmeyim senin

Kayalı dere mekanın yurdun
Garipliğimi sende mi bildin
Zaten efkarlıyım artar derdim
Tilki dişlerini sökmeyim senin

Yumurta piyazını severdim
Çil horoz seni her gün överdim
Tutsam tilkiyi fena döverdim
Tilki kuyruğunu kesmeyim senin

Yoksul Soylu der, tilkinin derdi
Dolapta çayım katıksız kaldı (*)
Tilki yağması Çavuşu sardı
Tilki dişlerini sökmeyim senin

(10'lu hece ölçüsü, kavuştaklar 11'li)

Açıklama: Şu anda kapatılmış olan Akçakışla Jandarma karakolunda daha eski geçmişte tavuk beslenen dönemlere ait bir şiir. Anlaşıldığı üzere tilki jandarmanın tavuklarını telef etmiş. Başçavuş Afyon'un Sandıklı ilçesindedir. Sıkıyönetimin yeni başladığı zaman halkın elindeki silahlar toplanmıştır. Tilkinin kümese girdiğinin ertesi günü Mustafa Soylu başçavuşun yanına (kendi deyimi ile "başsağlığına") gider. Gittiğinde komutan düşüncelidir ve o gece kötü rüyalar görerek uyuyamamış olduğunu söyler. Orada bu şiiri okur. Çavuş bu şiiri daktilo ile yazdırıp tayini çıkıp gittiği her karakolda duvara asmış bunu da telefonla arayarak Mustafa Soylu'ya haber vermiş.

(*) "Dolapta viski mezesiz kaldı" biçimine de kendi tuttuğu defterde rastlanmıştır.

ARKADAŐA SİTEM

Merhaba adaőım, can yoldaőım
Efkarlı günümü sormadan yetiő
İnsan kardeőine böyle küser mi
Ateőim yanıp da sönmeden yetiő

Mal mülk hep mezata meydana döktük
Azaldı kalmadı satıőa yetiő
Bu dünya halından çok ile çektik
Tükendi kalmadı alıőa yetiő

İstemezdim kılıç kalkan ve mızrak
Nefreti Şu kini bırak da yetiő
Aőıęa sorulmaz hele son durak
Er meydanındaki duruőa yetiő

Darılma ahbabım gücenme dostum
Kılıçla kalkanla vuruőa yetiő
Yoksul Soylu der ki kkreyip coştum
El kaldırıp selam duruőa yetiő

(11'li hece ls)

GÜLHANE HASTANESİ

Sivas'tan bize dosya verdiler
Doğru Gülhane'ye git dediler
Mehmet Albay'ı bulun dediler
Derdime derman olun mu doktor

Ufuk doktor dedik geldik yanı
Dağlar dayanmaz ahı zarıma
Dermansız koymak düşmez şanına
Kalbime çare bulun mu doktor

Ufuk doktor hep ünün yayılmış
Her tarafa şöhretin dağılmış
Derler Melahat Soylu bayılmış
Derdime derman olun mu doktor

Hastalar koridora dizildi
Gözümde akan yaşlar süzüldü
Ben ağladım tüm herkes üzüldü
Kalbime çare bulun mu doktor

Kapıyı kitleyip yola düştük
Mecnun misali çölleri aştık
Ağustosta düz ovada şaştık
Derdime derman olun mu doktor

Yılların acısı bugün yetti
Çile ızdırap hep böyle gitti
Yoksul Soylu der kıyamet koptu
Derdime derman sen oldun doktor
Kalbime çare sen oldun doktor

(10'lu hece ölçüsü)

BÜYÜK ÇINAR

-Muhsin Yazıcıoğlu'na-

Kan ağlar ağlayan Cedit dağları
Viran olsun bahçeleri bağları
Ürünler verecek gençlik ağları
Bu milleti yasta koydun başkanım

Keş dağları dumanlıdır sislidir
Bugün gönlüm efkarlıdır yaslıdır
Muhsin başkan gönüllerde yer alır
Şu bizleri yasta koydun başkanım

Sen değerli bir liderdin Sivas'ta
Senin yerin gönüllerde bir başka
Sensiz Sivas kan ağlıyor hep yasta
Şu Sivas'ı yasta koydun başkanım

Millet için hep çalışıp uğraştın
Aşılmaz yolları zorlukla aştın
Bu vatan için yorulup uğraştın
Bu milleti yasta koydun başkanım

Dileğim Peygamber'e komşu olursun
Sana tuzak kuran eller kırılınsın
İntizarım bu dünyada sürünsün
Sen bizleri yasta koydun başkanım

Vatan millet sevdasına düşüşün
Çile çekip zindanlarda yatışın
Vatan için şu dünyaya bakışın
Bu vatani yasta koydun başkanım

Bu pusuyu beşinize kurdular
Helikopteri dağlara sürdüler
Hepinizi birden şehit ettiler
Şu dağları yasta koydun başkanım

Yine efkar geldi aşık coşuyor
Senin sevgin gönüllerde yaşıyor
Muhsin başkan ufukları aşıyor
Şu Soylu'yu yasta koydun başkanım

Yoksul Soylu söylemekle bitmiyor
Ah etmekle duman baştan gitmiyor
Yalvarsam da intizarım tutmuyor
Sen bizleri yasta koydun başkanım
Mekanın hep Cennet olsun başkanım

(11'li hece ölçüsü)

Açıklama: Şarkışla'lı siyasetçi Muhsin Yazıcıoğlu'nun ölümü üzerine yazmıştır.

KARA

-İğdiş'li Tatlı Aksuna'ya-

Seksenaltı yılı kara geliyor
İçerim tutuşup bağrım yanıyor
Öküz çukurundan kurtlar iniyor
Uyansana kardaş Kara gidiyor

Kimseler duymasın yasa bürünek
Haram olsun üç gün yemek yemeyek
Bu sırrı da kimselere demeyek
Uyansana kardaş Kara gidiyor

Yükselen köyünün kurdu boz olur
El tavuğu uçar biz de kaz olur
Bir kelle de hepimize az olur
Uyansana kardaş Kara gidiyor

Döndü duymuş dizlerine vuruyor
Hatın Ana yavrum deyip dönüyor
Çocuklar küsmüş ekmeğe aş yemiyor
Uyansana kardaş Kara gidiyor

Derisini kasap gibi soymuşlar
Kelleyi yememiş bize koymuşlar
Sağolsunlar bizi insan saymışlar
Uyansana kardaş Kara gidiyor

Yükselen köyünün boz olur kurdu
Terkedip de gidek böylesi yurdu
Bizi iflah etmez Kara'nın sonu
Uyansana kardaş Kara gidiyor

Komşular duymuş hep yasa geliyor
Dost ağlayıp düşmanlarım gülüyor
Hatın Ana yavrum deyip dönüyor
Uyansana kardaş Kara gidiyor

Bekçi gelse köyümüze bakmıyor
Muhtar korkmuş evden dışa çıkmıyor
Azalar da birbirinden korkuyor
Uyansana kardaş Kara gidiyor

Kurtlar inmiş Yükselen'in düzüne
Dayanılmaz bu Kara'nın derdine
Enik alıp da büyütek yerine
Uyansana kardaş Kara gidiyor

Yoksul Soylu'dan selam Yükselen'e
Birinci aza der benim neyime
Muhtar iyi baksın bekçi dayıma
Uyansana kardaş Kara gidiyor

(12'li hece ölçüsü)

Açıklama: İğdiş (yeni adıyla Yükselen) köyünde inşaat yaparken muhtarın Akçakışla'dan gitme bir köpeği olduğunu öğrenir. Köpeğe "Kara" ismini vermişlerdir ancak sürekli olarak "Ağcakışlalı" dediklerini duyar. İnşaat bitip köyüne geri döndükten bir süre sonra köpeği kurtların parçalayıp yemiş olduğu haberi gelir. Bunun üzerin Kara için bir ağıt yazıp köyün muhtarına gönderir. Böylece köyünün köpeği de olsa kendisi için kıymetli olduğu mesajını verir. Türk Edebiyatında neredeyse hiç rastlanmayan bir hayvan ağıdı örneğidir.

ÖZLEM

- Kavak'lı Fazlı'ya -

Tatlı dillerini sevdiğim nazlı
Senin o sözlerin kalbimde gizli
Felek neden erken ayırdı bizi
Özlüyorum seni gelsene yeter

Kavağa girerken koca bir kaya
Yar seni sevmişim ben doya doya
Yolun yarısında bıraktın yaya
Özlüyorum seni gelsene yeter

Bunca yıldır bir arada yaşadık
Beraber sevindik beraber coştuk
Aşılmaz yolları beraber geçtik
Özlüyorum seni gelsene yeter

Seneler geçerken buruştu yüzüm
Hayalimden gitmiyor kara gözün
Mezarın taşına yasladım döşüm
Özlüyorum seni gelsene yeter

Geceler uzadı uyku tutmuyor
Nasihat eyledim hiç kar etmiyor
Kapandı ocağım duman tütüyor
Özlüyorum seni gelsene yeter

Kale-Kavak, Gülören'i verseler
Dünya malı hep senindir deseler
Abı Kevser ırmağını sunsalar
Özlüyorum seni gelsene yeter

Kavağın içinden akıyor pınar
Ayrıldım dudumdan ciğerim yanar
İyi olmuyor yara içten kanar
Özlüyorum seni gelsene yeter

Beş oğlanla iki kızı büyüttün
Hizmet verip sen ömrünü çürüttün
Sen giderken niye beni unuttun
Özlüyorum seni gelsene yeter

Yoksul Soylu der ki nasihat yetmez
Ocak yanmayan yerde duman tütmez
Kavaklı Fazlı'nın çilesi bitmez
Özlüyorum seni gelsene yeter

Allah'ın kanunu çevrilmez geri
Mevlam çalsaydı sana da merhemi
Aşık Fazlı der ki ağlattın beni
Özlüyorum seni gelsene yeter

(11'li hece ölçüsü)

Açıklama: Emlek Kavak köyünden Aşık Fazlı haber salarak ölen eşi için şiir yazmanın bir türlü elinden gelmediğini bildirir. Mustafa Soylu'dan bu konuda kendisine örnek bir şiir yazmasını ister. İki ozanın da mahlaslarının içinde yer aldığı bir koşmadır. (*Kale-Kavak: Emlek yöresinde birbirine yakın iki köydür.*)

GÜZELİM

Hangi ovalarda hangi çöllerde
Yaylamış ceylana benzersin güzel
Hangi yaylalarda hangi bağlarda
Sallanıp gezersin kaşları güzel

Seni görseydim eğer ezelinden
Nişan alırdım ben o gözlerinden
Süğülmüş saçların o yüzlerinden
Yıkıp kaşlarını bakışı güzel

Sakın inip ovalarda görünme
Yar aşkına kapılıp da yerinme
Mecnun gibi sen çöllerde sürünme
Süzülmüş gözlerin eziyor güzel

Şirin olsan ben dağları delerdim
Yar aşkına kayaları yarardım
Kerem gibi ateşinle yanardım
Kanber'in yitirmiş Arzu'sun güzel

Yoksul Soylu yar aşkına düşünce
Ağustosta düz ovada şaşınca
Geçti ömür Ay bacadan aşınca
Vurup dizlerine dönüyor güzel

(11'li hece ölçüsü)

(Süğülmek: Akmak, yıldız kaymak, aşağı dökülmek.)

ALMANYA'DA ÖLÜM

Onbirinci ayın yirmiyedisi
Cumartesi günü gece yarısı
Çarptı bana Almanın arabası
Helal et hakkını gidiyorum Anne

Geçemedim şu asfaltın üstünden
Taksi vurdu yıktı beni göğsümden
Felek kalemini çekmiş tersinden
Bekleme yolumu gidiyorum Anne

Geniş olur Almanya'nın asfaltı
Taksi vurdu beni, burda yas aldı
Kardeşlerim hepsi birden ağladı
Helal et hakkını gidiyorum Anne

Sisli olur Almanya'nın havası
Böyle midir garip kuşun yuvası
Hiç tutmadı ana baba duası
Bekleme yolumu gidiyorum Anne

Yosun tutar Almanya'nın taşları
Garip öter bülbülleri kuşları
Bu acıyla yar ağartsın saçları
Helal et hakkını gidiyorum Anne

Haydar tuttu dizlerimden kalkamam
Gözüm görmez arkadaşlar bakamam
Vasiyetim beni burda yıkaman
Bekleme yolumu gidiyorum Anne

Uçağa bindim de görünmez sıla
Bacaktan kafadan almışım yara
Benden selam söyleyin nazlı yâre
Helal et hakkını gidiyorum Anne

Dayım gelmiş pasaporta vizeye
Koydular beni de kurşun müzeye
Gümrükten geçerken derler nereye
Bekleme yolumu gidiyorum Anne

Babam ihtiyardır acı çekemez
Yarım gençtir yollarımı beklemez
Ama çocukları büyütsün biraz
Helal et hakkını gidiyorum Anne

Salih'i büyütüp yerime tutun
Gam kasvet kalmasın hepsini atın
Gelin edip Fadime'yi everin
Bekleme yolumu gidiyorum Anne

Adım İhsan benim soyadım Ak'dır
Ölüm Allah'tandır ayrılık haktır
Yoksul Soylu artık kavuşmak yoktur
Helal et hakkını gidiyorum Anne

(11'lu hece ölçüsü, kavuştaklar 12'li)

Açıklama: İhsan Ak adlı kişinin Almanya'da trafik kazasında ölümü üzerine "Ölüm Destanı" olarak yazılmıştır.

PERİŞANIM

Nazik parmakların narin ellerin
Solgun gördüm yüzündeki güllerin
Acı esen seherdeki yellerin

Nazlım senin yaz göreceğ günün var
Eğlen sunam söylenecek sözüm var

Kara perçem karman çorman karışmış
Yar gözlerin bu çileye alışmış
Yüzler küsmüş neden böyle kırıışmış

Nazlım senin gün göreceğ yazın var
Eğlen sunam söylenecek sözüm var

İnce kemer bol görünür belinde
Kına yakmış al görünmez elinde
Deli olurdun sen olsan yerimde

Nazlım senin yaz göreceğ günün var
Eğlen sunam söylenecek sözüm var

El eyledim gözün bile görmüyor
Bu sevdalar neden uzun sürmüyor
Şu ahdimiz menziline ermiyor

Nazlım senin gün göreceğ yazın var
Eğlen sunam söylenecek sözüm var

Yoksul Soylu söz kar etmez gönlüme
Sardı sevdan kafi gelmez ömrüme
Ölünce gelesin benim kabrime

Nazlım senin yaz göreceğ yerin var
Eğlen sunam söylemeye sözüm var

(11'li hece ölçüsü)

ÖLÜM VAR

Ölüm bana ben ölüme
Varıyorum günden güne
Terkedilmiş hazan gibi
Çürüyorum günden güne

Hayat yolu bazen düzdür
Bazen boran bazen yazdır
Ömür bir sayılı kozdur
Kırıyorum günden güne

Beklemeden benden cevap
Çağrılacak haydi hitap
Ömür sayfalarca kitap
Dürüyorum günden güne

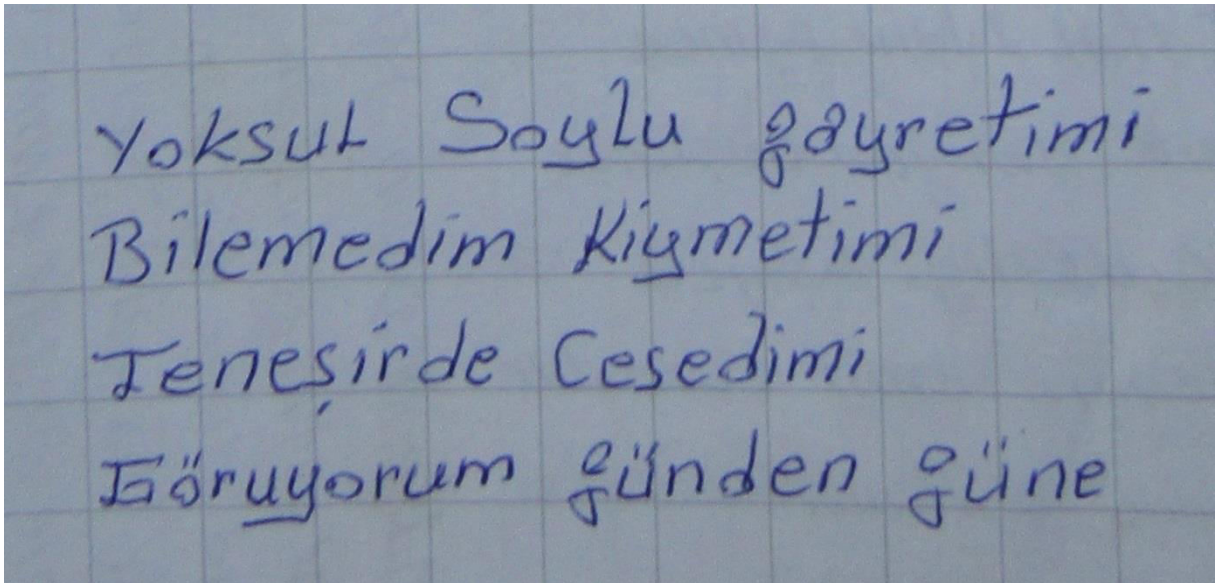
Tükenecek yemek içmek
Geri kalır bunca emek
Hayat ibrişimden yumak
Sarıyorum günden güne

Yoksul Soylu gayretimi
Bilemedim kıymetimi
Teneşirde cesedimi
Görüyorum günden güne

2016

(8'li hece ölçüsü)

(Koz: Ceviz)

EK: Mustafa Soylu'nun babası Halil Soylu'ya ait üç şiir. Akçakışla'da öğretmenlik de yapmış olan Emin Kuzucular tarafından derlenmiştir.

KEDER

N'ola ben de gelmeyeydim cihana
Başa gelecek var o da bahane
Nasıl yalvarayım adil burhana

Arttı firkat aldı beni dert beni
Sardı yine keder beni gam beni

Şu dünyada günüm geçti boş ile
Ağlar gözüm yine doldu yaş ile
Şu gençlikte bu da geldi başıma

Arttı firkat aldı beni dert beni
Sardı yine keder beni gam beni

Şu dünyada şad olup gülmedim
Şaz olup muradıma ermedim
Evlat yetiştirdim günün görmedim

Arttı firkat aldı beni dert beni
Sardı yine keder beni gam beni

Boran oldum havalarda savruldu
Duman oldum belden bele çevrildim
Şimdi ben de kuzulardan ayrıldım

Arttı firkat aldı beni dert beni
Sardı yine keder beni gam beni

Aktım derelerde coştum bulandım
Seyyah olup şu cihanı dolandım
Aşık Soylu çok kapılar aylandım

Arttı firkat aldı beni dert beni
Sardı yine keder beni gam beni

(11'li hece ölçüsü)

Açıklama: Babasına ait günümüze dek korunan üç şiirden birincisi

BEN

Bir kelâmım vardır dilberim size
Kul olup kapında kalayım mı ben
Aşkın sevdasını sardım sineme
Pervan'olup nara döneyim mi ben

Beni meftun eder nazik sözlerin
Ağzıma dokunsa o mah yüzlerin
Âlemi yakıyor ela gözlerin
Aşkın ateşine yanayım mı ben

Gündüz ayanımda gece düşümde
Aşka saldın beni bu genç yaşımda
Bir gececik mihman olsam döşünde
Güliden intikamım alayım mı ben

Gönül hiç doymuyor gonca gülüne
Hasretim ben yar zülfünün teline
Aşkın badesini verdim eline
Bir bade de sana vereyim mi ben

Âşık Soylu gelir yolda yolunca
Aşkın deryasına n'olur dalınca
Gülşen bahçesine bir dem girince
Uzanıp gülünü dereyim mi ben

(11'li hece ölçüsü)

Açıklama: Babasına ait günümüze dek korunan üç şiirden ikincisi

YAYLAM

Yaylam sana göç eylesem elinen
Vasfedeyim ahvalimi dilinen
Koklamadım mor sümbülü gül ilen

Şen ol yaylam şen ol sende nem var ey
Yüreğimde türlü türlü gam var ey

Yaylam sana ben elinen konmadım
Güzeller içinde yâri görmedim
El uzatıp gonca gülün dermedim

Şen ol yaylam şen ol sende nem var ey
Yüreğimde türlü türlü gam var ey

Yel esince sarı çamlar sızılar
Ağ koyunlar gelir meler kuzular
Sefil gönlüm eskisini arzular

Şen ol yaylam şen ol sende nem var ey
Yüreğimde türlü türlü gam var ey

Soğuk suyun gürül gürül devrilir
Boz dumanlar belde belde çevrilir
Bir gün olur can cesetten ayrılır

Şen ol yaylam şen ol sende nem var ey
Yüreğimde türlü türlü gam var ey

Aşık Soylu der ki ben de çevrildim
Yandım ocaklarda piştım kavrulduım
Artık şimdi komşulardan ayrıldım

Şen ol yaylam şen ol sende nem var ey
Yüreğimde türlü türlü gam var ey

(11'li hece ölçüsü)

Açıklama: Babasına ait günümüze dek korunan üç şiirden sonuncusu

Mustafa Soylu